

﴿ تثلیث اُتے نظر ثانی ﴾

کیوں جے اسیں ختے وچ نردے تے آن پَر ختے دے طور تے لڑدے آن۔ ایس لئی کہ ساڈی لڑائی دے ہتھیار جسمانی نیس۔ بلکہ رُب وُلون قادر آن کہ قلعیاں نوں ڈھا دینے اسیں تصوراں نوں ڈھا دیندے آن۔ بلکہ اِک اونچیاںی نوں جیڑی کہ رُب دے پچھان دے خلاف بلند ہوندی اے۔ تے اسیں ہر اِک دھن نوں قید کر کے مسیح دے تابع کر دیندے آن۔ تے اسیں تیار آن کہ جدوں تہاڈی فرمانبرداری پوری ہووے تے اسیں ہر طراں دی نافرمانی دا بدلہ لے۔

نمبر 3- حق تصنیف 20003۔ جان ڈبلیورونز پوسٹ آفس بکس 68، یونیکوئی،

مینسی 37692۔ جنوری تا فروری 1983

ای میل: tjtrinityfound@aol.com

ویب سائٹ: www.trinityfoundation.org

ٹیلی فون: 423-743-0199 فیکس: 423-743-2005

ایمان کیہ اے؟

(جان ڈبلیورونز)

بوہت سے پہلاں نویں آرٹھوڈکس الہیات دے ماہراں نے غور کرن توں بعد وچ ایہہ آکھیا سی کہ ایمان کسے قول دے نال رضامندی دی بجائے اِک الہی بندے دے نال اتفاقیہ ملاقات اے۔ اوہ واعظین جنھاں نے خود سکھ کے سکھایا کہ ایمان کسے مذہب تے بھروسہ نہیں بلکہ اِک بندے تے اعتماد اناں اے، لکھاری نوں نلکے ہونداں ای دسیا گیا سی کہ کجھ لوک رُب دی بادشاہی یوں باراں انج ذورہ جاندے نیں جیڑا کہ دل تے دماغ دے وچکار دا فاصلہ اے۔ کیوں جے ایہہ اوہ لوک نے جنھاں نے انجیل نوں ذہنی طور تے قبول کیتا پَر دل نال ایمان نہ لیاے۔ اِنج دے ذور وچ اوٹھ داسوئی دے نلکے وچوں لنگ جان سوکھا اے جسد کہ اِک پادری داملنا اوکھا اے۔ انج داپادری جیڑا ایمان دا محافظ ہووے۔ جیڑا بھانویں آپ تے یقین نہ رکھے پَر دو جیاں نوں ایہہ

سکھاوے کہ مکتی پان لئی مسیح دے نال شخصی تعلق رکھنا بوہت ضروری اے۔ پر ایہہ شخصی تعلق کیڑیاں گلاں تے مبنی ہونا چاہیدا اے۔ کیہ ایہہ تعلق غیر واضح ہونا چاہیدا اے؟ ایہدے وچ اختلاف اے، پر بائبل سانوں ایمان دی حفاظت بارے کیہ سکھاؤندی اے؟ نتیجہ اے کہ غیر مسیحی غیر ضروری طور تے پریشان نہیں یاں جان نہجھ کے گمراہ ہو گئے نہیں۔ شاید ذی نیا ساڈے پیغام دا جواب نہیں دے رہی اے۔ کیوں جے آسین اپنے پیغام وچ اوہ کجھ شامل کیتا اے جیڑہ ساڈے اپنے فائدے لئی اے۔ آسین نہ ای ایہہ جاندے آں کہ حیاتی پاؤن لئی کیہ کرنا ایں تے نہ ای دل تے دماغ دے بارے۔ اک بندے تے بھروسہ، اک مذہب تے بھروسہ نہ کرنا، ایہہ سارے بیان نہ صرف جھوٹے نہیں بلکہ ایہہ شرطیں قائم کردے نہیں اوہناں سارے طراں دے حلقیاں لئی جیڑہ مذہبی نہیں تے جیڑہ جدت پسندی نال کیرزینک موومنٹ ول آؤنا چاہندے نہیں۔ کوئی وی باراں انج دے فاصلے نال رُب دی بادشاہی توں دور نہیں رہوے گا۔ دل تے دماغ دا ایہہ فرق کوئی الہی مکاشفہ دی تعلیم نہیں۔ بلکہ ایہہ نوں سکول نفسیات دا بناوٹی بیان ایں۔ سارے گر جے گھراں دامبر مقدس یوحنا نہیں بلکہ مقدس سکمنڈ دے اختیار وچ اے۔ انج بندے تے بھروسہ، ایہہ فقرہ بے معنی ایں، جڈ تیکر ایہدا مطلب ایہہ نہ ہووے کہ میں سارے توں تے ایمان رکھدا آں۔ قادرِ مطلق باپ تے جیڑہ آسمان تے دھرتی دا خالق اے تے مالک اے تے یسوع مسیح تے وی جیڑہ اوہدا اکلوتا پتر اے تے ساڈا خداوند اے اوہ روح پاک دی قدرت نال پیٹ وچ پیاتے کنواری مریم توں جمیاتے اوہنے پطوس پلاطوس دے عہد وچ دکھ اٹھایا، سولی اُتے چڑھیا، مر گیا، دفنایا گیا تے آسمان اُتے چڑھ گیا تے رُب قادرِ مطلق دے بے ہتھ بیٹھا اے، اوتھوں اوہ جیوندیاں تے مُردیاں دی عدالت لئی آؤن والا اے۔ مسیح تے ایمان دا معنی ایہناں گلاں اُتے ایمان جیڑیاں اوہدے بارے نہیں۔ ورنہ سارے داسارا ایمان تے اوہدے اُتے وی جیڑہ اوہدے حق وچ نہیں۔ نہ کہ اوس مسیح اُتے ایمان جیڑا ہارتھ، بروفر، رینان یاں ٹیک دے دے ہوئے نہیں۔

مسیح دے نال تعلق دا مطلب اے یسوع بارے آکھیا گیاں گلاں اُتے ایمان لیاؤنا تے جے اوہدے توں مُراد کجھ ہو روی اے تے

تے اوہ کچھ ہو رہا اے۔ اپنے اندرون نوں گرم محسوس کرو۔ کافی دائرہ انج دا ای ہوند اے۔ شخصی تعلق توں مراد بالکل ایہہ نہیں کہ جدوں آسیں آکھدے آں کہ میں اوہنوں شخصی طور تے جاندا آں۔ شاید آسیں اوہدے نال ہتھ ملایا ہووے یاں اوہدے گھر گئے ہوئے۔ تے اوہ ساڈے گھر آیا ہووے۔ یاں آسیں اکٹھے کھانا کھا دا ہووے۔ یوحنا نے وی یسوع دے نال تعلق ایس فہم وچ رکھیاتے باقی سارے رسولاں نے وی، ایہنوں تیکر کہ یہودہ اسکر یوتی نے وی پُر لگھاں مسیحاں نے انج دا تجربہ نہیں کیتا تے فیروی یسوع اوہناں نوں مبارک آکھدا اے، اوہناں نے اوہنوں دیکھیا وی نہیں تے فیروی ایمان لیائے۔ باقی رسولاں تے یہودہ اسکر یوتی وچ ایہہ فرق نہیں اوہناں نے مسیح دے نال شخصی تعلق رکھیاتے اوہنے نہیں رکھیا۔ بلکہ فرق ایہہ وے کہ اوہ یسوع دے بارے گلاں اُتے ایمان لیائے نہیں۔ ایمان سنن نال پیدا ہوند اے تے سننا رُب دے کلام نال۔

ساری جدید سوچ جیڑی اصل وچ نا فہمی دی سوچ اے، یونیورسٹی دی کرسی نال شروع ہو کے مے خانے دی کرسی تیکر جاندی اے اوہ ای گرے گھراں دے ممبرنوں وی اپنے اختیار وچ کیتے ہوئے آ۔ ایہہ ای اک نا فہمی ایس جیڑی معلومات دی بجائے لڑائی اُتے تے سمجھ دی بجائے جذبات اُتے تے شخصی تعلقات دی بجائے علم اُتے زور دیندی اے۔ پُر مقدس پولوس رسول لکھدا اے کہ مسیحاں دے کول یسوع و رگا ذہن ایس۔ ساڈے یسوع نال تعلقات فہم نال بھرے ہوئے نہیں۔ تے جدوں تیکر یسوع دا ذہن ساڈے کول اے تے آسیں اوہدے آں ایہدے توں گہرا رشتہ کوئی ہو نہیں ہو سکدا اے۔ ایس لئی پاک کلام مسیح تے مسیحی دے رشتے نوں شوہرتے بیوی دی مثال نال واضح کردا اے، جامع طور تے ایہہ پادری دے عہدے دی ذہنی پہچان ایس۔ سچائی دا عہدہ جیڑا ایس سے دی الہیات توں نمبر اے، پنجاہ ورے پہلاں ایہناں صدیاں وچوں اک دے عظیم الہیات دے ماہرتے لکھاری جے گریٹیم مچن نے انج کتاب لکھی جیہد عنوان اوہنے (ایمان کیہ اے؟) رکھیا۔ اوہدے ایہہ اکھراں جی وی اوہنی ای اہمیت دے حامل نہیں چنے اوس دور وچ سن۔

ناہمی دے ایس رجحان نوں ایس دور وچ ایہنا بُرائی نہیں سمجھیا جاندا کیوں جے ایہدیاں جڑاں نوں دور دی فلسفیانہ تعریفی وچ نہیں۔ جدید فلسفہ اگرچہ ایہدے پر موجودہ دور وچ جدوں اونوں پلاطوس دے سخت سوال دا جواب دینا پوے گا تے اونوں ذلت داسا ہونا کرنا پوے گا۔ کہ (پچھانی کیہ اے؟) آج دے ذہن انسان اُتے ایہہ حملہ ذہنی طاقت نال ای کیہا گیا اے۔ تے اخیری اوہدے نتیجے الہیاتی طور تے ظاہر ہونا شروع ہو گئے نہیں۔ آج دے دور دیاں نشان زدہ خصوصیات تے بُری طراں متاثر ہوئی ہونیاں نہیں۔ صرف اوہ ای محفوظ رہ پاؤن گے جیڑے شاید خالصتاً مادی شیواں دے زمرے وچ آجاندے نہیں۔ ایہہ ایس قدر پھس گئی اے کہ جے اوہنے انساناں دی عملی حیاتی وچ تھان نہ پائی تے فیر کتے وی نہیں ملے گی۔

اُتے ذہنی ناہمی دے خلاف بوہت کجھ آکھیا گیا اے، ایس نکلی جی کتاب دا وڈا مقصد ایس ذہنی رتبے دا دفاع کرنا اے۔ تے خاص طور تے ایس جھوٹی تے تباہ کن حالت نوں توڑنا اے۔ جیڑی ایمان تے علم دے وچا رکھل اے۔

ایہہ وی ایس نکلی جی تصنیف دا عظیم مقصد اے (ایمان تے ایمان دا دفاع ایہہ وی بحث کردے نہیں کہ ایہہ گل منطقی اے ہر اوس شے تے ایمان لیاؤنا جیڑی رُب آکھدا اے۔ تے رُب اُتے ایمان نہ لیاؤنا غیر منطقی اے تے ایہدے توں ودھ کے کوئی ذلیل نہیں اے۔

کتاب اُتے نظر ثانی:

ابتدائی کلیسیا دی مختصر تاریخ:

کرپچن ریفارنڈ چرچ نا کھیر یادے فارغ مشنری نے گم کرنا شروع کر دتا۔ ڈاکٹر ہیری آر بور نے شروعاتی کلیسیا دی تاریخ دے کجھ اہم واقعاں نوں مختصر طور تے اک قابل فہم کتاب دی شکل وچ لکھیا اے۔ ایس کتاب نوں افریقہ دے الہیات دے طالب علماں دی اصلاح لئی ورتیا گیا، پر ایس کتاب نوں ان پڑھ لوکاں تیکر پچاؤن لئی وسیع پیمانے تے گم کرنا اے۔ اک سنڈے سکول دے

بچیاں نوں تے چائے دے بی۔ اے دے طالب علماں نوں کھلیسیائی تاریخ سکھاؤندیاں ہونیاں میں ایس کتاب نوں بوہت گہرے طور تے پڑھیا۔ خاص طور تے جدوں توں میں بنیادی چائیز ترجمہ پڑھ رہیاں۔ بوردی زبان پیچیدہ ہر صاف تے جامع ایس تے اوہدا تحریر کرن دا انداز علم دا ظہور اے۔ جیویں اوہ ہر طراں دی تاریخی دستاویزاں توں چنگی طراں واقف ہووے۔

ایہناں پہلوواں دی فوج انگریزی محشر قدرے چنگی کتاب اے۔ مسیحاں دی پہلی چھ صدیاں وچ ہون والی بحث و تکرار دے واعظین تے واقعہ نگاری وچ کوئی تسلسل تے بہاؤ نہیں ایس۔ پڑھن والا بوہت مشکل نال چیدہ چیدہ واقعاں نوں پڑھن نال بہاؤ بنا سکدا اے تے سمجھ سکدا اے۔ تاہم کجھ انج دے نکات وی نہیں جیڑے دستاویزاں دی تحریر وچ جذبات دے گم نوں روکدے نہیں۔ خاص طور تے غیر رسمی تے غیر مروجہ لوکاں دی گل بات نوں جیڑی کہ اک مدد دے طور تے اے۔

ساریاں توں پہلاں یہودیاں تے مسیحاں دے باہمی ڈائیلاگ (الہیاتی تے بشارتی) بور نے مسیحیت دے یہودی پس منظر نوں اپنے سیشن وچ بیان کیتا۔ پر ایہہ بالکل نا کافی سی تے جیڑے خیال اوہنے دتے کدوں دا اپنا اثر کھو چکے نہیں۔ اوہنے ایہناں بے تاثیر خیالاں نال ہارٹیکس دے دور داسماں منہ دتا۔ یہودیت دے مسیحیت اُتے اٹارتے گرجے گھراں تے عبادت خانیاں وچ اصل فرق کیا اے۔

مثال دے طور تے بور آکھدا اے کہ 6۔ فرمیسی (یہودی مملکت دی تباہی دے بعد منظر توں غائب ہو گئے) اصل وچ فریسیاں نے ریپنک یہودیت دی بنیاد رکھی جیڑی دنیا سپور دیاں صدیاں دے دوران یہودی وجود دابا عث بنی۔ فرمیسی منظر توں ایس فہم وچ غائب ہوئے کہ ہیکل دی فیر تباہی توں بعد صدوقیاں دا قبیلہ نہیں سی کہ اوہناں دی رہنمائی مل سکے۔ اوہ رہندے گئے، تاہم جنھوں تیکر تالمود دی روایت نے پیر جمائے اوہ رہے۔ ایہہ اہم اے بوہت سارے سنجیدہ تے نیک سیرت مسیحاں لئی کہ یسوع فریسیاں دے خلاف سی تے ایہہ ضروری نہیں کہ اوہ سارے یہودیاں دے خلاف ہووے۔ بوہت نویں یہودی ایہہ ای سوچدے نہیں۔ فرمیسی اوہناں دی

تاریخ سن، اوہناں دے روحانی تے جسمانی آباؤ اجداد کرن لئی اے کہ ڈاکٹر بورکاش سانس اپنے ہمسائے یہودیاں نوں سمجھن تے کوئی دین لئی تھوڑی عملی کوئی دیندا اے۔

انج ای جدوں مسیحیت بحراناں دافریمی ازم نال موازنہ کیتا جاندا اے تے پتہ چلدا اے کہ روحانی مزاج رکھنا بوہتا ضروری اے ایہدے نال کہ تھی شریعت دے قانوناں نوں من دے رہو۔ تے ایہہ مسیحی تاریخ دا سوہنا پہلو اے۔ ربیاں دی تعلیم دا اک حصہ ادب دے طور تے ساڈے کول اے جہدے وچ ربیاں نے یہودیاں وچ اندرونی نیکی، حلیمی، سخاوت تے محنت اُتے زور دتا اے جیڑیاں کہ نویں عہد دیاں قدریں نیں۔ فیر یہودیت تے مسیحیت وچ کیہ فرق اے؟

جے اسیں ایس سے یسوع دے مسیحا ہون تے گل نہ وی کرینے تے اسیں اک انج دے نقطے توں شروع کر سکدے آں جیڑا دونواں لئی سمجھن لئی سوکھا ہووے کہ یسوع نے ہمیشہ اوس شریعت دی مخالفت کیتی جیڑی فہمیاں تے فریسیاں نے انساناں دیاں بنایاں ہونیاں روانتاں اُتے بنایاں سن۔ مقدس پولوس رسول دی روشنی وچ کھلسیوں 16 باب 2 آیت نہ صرف یہودیاں بلکہ مسیحاں دی رہنمائی تے نیک نیتی بارے بوہت کجھ آکھیا گیا اے۔ کہ جھوں تھی پاکیزگی ٹھہر یا اوہ رب دی ٹھہرائی گئی پاکیزگی توں وکھری اے۔ مسیحاں دے نیڑے نیک تے پاکیزہ بندہ اوہ اے جیڑا سگریٹ نہ پوے، شراب نوشی نہ کرے، فلمناں نہ ویکھے، ہفتے وچ جن واری سینے وچ نہ جاوے، جیڑا انصاف، رحم، تے شفقت ورگیاں نیکیاں توں غفلت نہ کرے، شاید اسیں فریمی ازم تے خاص طراں دی بشارتی روانیتاں دونواں دا جائزہ لے کے کوئی مشترکہ تے تجارتی کڈھ لئیے جیڑا دونواں لئی متفقہ ہووے تے دونویں ایس گل تے آجاہن کہ گنہگار انسان دی جیڑی تعریف یسوع نے کیتی اے اوہ ای اوہناں دے نزدیک وی قابل قبول اے۔

بورنیر ویکھدا اے کہ اوہ یہودی لوک جیڑے دنیا سپور وچ رہندے سن اوہ فلسطین وچ رہن والے یہودیاں توں بوہتے کھلی نظر تے کھلے دل والے سن۔ اوہ بائبل نوں بہتر طور تے سمجھدے نیں، تے بطور پیش رو اپنا مثبت کردار ادا کردے نیں۔ ایہدے وچ کوئی

شک نہیں کہ دنیا سپور ای اوہ پہلی تھاں سی جتھوں خدائی گم یعنی مسیحیت دا پھیلنا شروع ہوئی تے انج دنیا سپور نوں کھلی نظر والا آکھنا بے جائیں ہووے گا۔ ایس لئی ہن کسے یہودی نال ڈائیلاگ یاں گل بات کرن لئی دنیا سپور بوہتا چنگا اے۔

تے ایس حصے نوں لبرل سوسائٹی وچ گویا جاندا اے۔ کیوں بے ایہہ چین والیاں تے دو بے بکھرے ہوئے لوہاں لئی بوہتا چنگا ہووے گا۔ ایہہ دنیا سپور دے لوکاں دی فطرت وچ اے کہ اوہ اوہناں نوں اپناؤن گے یاں مر جا بن گے تے ایہہ ای لبرل دنیا سپور دی کہانی ایں۔ فلسطین دے مذہبی غیرت مند لوکاں نوں ایہہ گل ناکام کر دیوے گی کہ جتھاں روایتاں تے اوہ کار بند نہیں اوہ فلسطین وچ نہیں بلکہ بابل وچ پروان چڑھیاں ستا رہیں دا سائل وی کوئی گھٹ غیرتمند نہیں سی۔ اوہنے وی دنیا سپور توں ای واج سنی تے یسوع دا پیروکار بن گیا۔ ایہہ اوہ لوک نہیں جیڑے اپنے آپ نوں وعدے دی دھرتی دے پتر اکھواندے نہیں۔ تے رہیاں دے ادب وچ پائیاں جا بن والیاں روایتاں نوں شریعت دا حصہ من دے نہیں۔ پر ایہہ صرف فلسطینی سوچ اے۔

یہودیت نال گل بات کر دیاں ہوئیاں بوردا گم تے کاوش جیکر بوہت مختصر اے پر ایہہ داستانی کوشش یہودیاں دی نسبت مسیحاں لئی بوہتی فائدے مند اے کہ اوہ کیوں اپنے آپ نوں پاک بنا کے یہودیاں دا ساہنا کر سکدے نہیں۔

یہودیت تے چرچ دے وچ کارب دی تخلیق تے بڑھوتری پرانے رومی سمیتوں اے تے بے مناسب ٹیلی سکوپ نال ایس شکاف دے پار تیکر ویکھیا جاوے تے ایہہ چرچ دی تنگ نظری نال ہوئی۔ پر بور کوئی وی انج داخل نہیں دسد جیڑے تصور تھال دی بہتری لئی کارآمد ہو سکے۔ ایہہ مملکت دے نال وفاداری تے تابعداری دا پہلو اے کہ پرانے دور وچ پیدا ہون والی بوہت ساریاں بدعتاں ایسٹرن میڈی ٹرین ورلڈ وچ کتے ختم ہو گئیاں۔ پر جیڑے اوی تثلیث دی تعلیم دے مطابق لوکاں دی ہدایت کرے گا تے کوئی دے پاوے گا کہ موڈل ازم، ایرینی ازم، اڈویشن ازم، بیسٹورن ازم تے مونوفیزیزم آج وی زندہ تے متحرک نہیں تے بشارتی سرگرمیاں وچ ایہہ ساہنا کرنا پیندا اے۔ پر ایہہ کوئی ترتیب شدہ نظام دے تحت نہیں ایں۔ پر ایہناں ساریاں بدعتاں دے باوجود ڈاکٹر بور

بوہت صاف تے مناسب انداز وچ آکھدا اے کہ کیوں آرٹھوڈکس چرچ ایہناں پرانیاں بدعتاں نوں اپنے اُتے طاری کیتے ہوئے آ۔ تے کیوں ایہناں وچوں کجھ گلاں ٹھوکر دبا عث بنیا ہوئیاں نیں۔ ایہہ بوہت چنگا گم ہووے گا جے ایرینی ازم تے موڈل ازم دی اکٹھی سوچ تئلیٹ وچ اک ہستی نوں پچھان لین بجائے بازنئی دے شہنشاہ دی طراں ایذا رسائیاں شروع کرن تے ایہدے توں اسلامی دنیا فائدہ چکے۔

تئلیٹ دے بھیت نوں آسانی نال نہیں سمجھیا جاسکدا اے۔ یونیورسٹی دے طالب علم وی ایہوں یونانی تصور ررب دا حصہ سمجھدے نیں۔ یعنی اک توں بوہتے رباں دے وجود دا خیال بوہت وڈی غلط فہمی ایں۔ تاہم تئلیٹ بارے پچھیا جابن والا سوال عام اے۔ ایہہ اک الہیاتی سوال اے۔ جتھے وی انجیل دی خوشخبری سنائی جاوے گی ایہہ سوال پچھیا جاوے گا۔ ایہہ اوہناں کلمیسیاواں کولوں وی پچھیا جاوے گا جیڑے اپنے آپ نوں غیر الہیاتی آکھدے نیں۔ تے اوہا جواب دین لئی کجھ انج دے نکات ملدے نیں کلمیسیاء دی تاریخ دی کلاس دے دوران گل بات وچ لیاندے گئے۔ ایرینی، سیسی ایرینی، نیٹورینز، مونوفیسائٹ، مونوتھیلائٹ وچ خامیاں نوں دیکھدیاں ہوئیاں کہ اوہ کیوں ٹھوکر دبا عث بنے لوکاں نے ایس چیلنج نوں قبول کر دیاں ہوئیاں اپنا اپنا ررب دے بارے خیال پیش کیتا۔ تے اقدس ٹالوٹ واحد ررب اپنے جلال وچ ہر اک ذہن وچ سا گیا۔ آج ہر دن پیدا ہون والا طبقہ جھاں نوں مورمنز، یہوواہ وینڈس، پینڈیکائل، تے چیز زاونٹی وغیرہ دسدے نیں۔ کہ عام بندہ وی تئلیٹ دے بھیت توں لاعلم تے بے بہرہ نظر آؤندا اے تے اوہوں پادری کولوں مناسب رہنمائی لئی چاہیدی اے۔ نویں پیدا ہون والے طبقے جیڑے بظاہر حقائق دی تاریخ دسدے نیں کہ مسیحیت کدوں شروع ہوئی ہنن ایہہ اوہناں داوی مطالبہ اے کہ کلمیسیاء دی تاریخ دے طالب علم مناسب تے ٹھیک طور تے دسن کہ آرٹھوڈکس ایمان دی سچائی کیہ اے تے کیہ نہیں۔

اخیری بورڈی کتاب جیہدا انحصار ہارناک دی نویں عہد دی روشنی وچ تحریر کیتی جان والی کلمیسیاء دی تاریخ تے اے۔ اوہ یروشلم دی بتائی

آتے، آباؤ اجداد دی مسیحی تعلیم، پولوس تے غیر قوماں داسیجیت تے ایمان، دوجی صدی وچ نو تادی تعلیم دے مطابق نویں سرے توں تعمیر آتے تے پکا یقین رکھدا اے پر اوہ ایس گل نوں منن توں ناری اے کہ پولوس رسول تے یروشلم دی کلیسیا دے تعلقات بے اعتقادی تے سن۔ جیکر اوہ اک دو بے دے خلاف نہیں سن پر اوہ اک دو بے تے اعتقاد وی نہیں سن کردے، اک بوہت چنگا سکالر ہوندا یاں ہونیاں بورنے اپنی خدمت جاری رکھی پر اوہنوں بوہتا انحصار بے گریٹیم مچن دے نظریہ پولوس مذہب دی شروعات آتے ای کیتا۔ یہودیاں دے نال پولوس رسول دی محنت آتے یروشلم وچ خدمت کرن والے رسواں نے ایہہ عہد کیتا سی۔ ایس لمی پولوس یہودیاں داسا ہونا کردار ہیا۔ اعمال دی کتاب، پندرہویں باب وچ کھلیاں دے ناں خط وچ ایہہ گل صاف ورتے دسی گئی اے۔

ایہہ رخ آزمائش اے، خیالی آزمائش، کہ کوئی کیوں لبرل انداز وچ سوچدا اے تے ایہہ سارا کجھ چیز لکھیا گیا اے ایہہ بور دے لمی غیر یقینی دبا عث اے، کہ کتے ایہہ ریفارمڈ چہ جز دے لمی بربادی دی وجہ نہ بن جاوے کیوں بے تاریخ وچ یروشلم دی کلیسیا، اک تنگ نظر، مرکزیت پسند، مناسب مشنری نظام دے فروغ وچ نا اہل تے نویں الہیاتی تصور وچ نا کام رہی اے۔ جسے پاک روح واقعی کم کردا اے۔ ایس مسئلے وچ ایہہ ہوسکدا اے کہ بور پہلی صدی فلسطینی کلیسیا دی گل نہیں کردا بلکہ انیسویں صدی وچ میچی گن تے لوو وچ فرانسیسی امریکن کلیسیائی نمائندیاں دی گل کردا اے یاں فیر گھٹ توں گھٹ اوہدا اشارہ دینا اے۔

ظاہر اے کہ پاک الہیاتی روایاں انسان نوں ایہناں وی پاک نہیں بناؤندیاں جہاں آتے ایہدے آتے تنقید کیتی گئی اے۔ جیکر ریفارمڈ سوسائٹی بور دی کتاب دی روشنی وچ اپنیاں غلطیاں نوں ٹھیک نہیں کردی تے فیر ایہہ بہتر خدمت نہیں کر سکے گی۔ پرواپس قدیم تاریخ تے نظر کردیاں ہونیاں بور آکھدا اے کہ یروشلم دی تنگ نظر کلیسیا، نا کام ہو گئی۔

ایس سوال دا جواب آسین اوس سے اعتماد نال دے پاواں گے بے آسین پرانے لبرل نظریاں نوں قبول کراں گے کہ مسیحی لوکاں نے کسے نہ کسے طراں پولوس رسول دی تانم کردہ کلیسیاواں نوں متحرک کیتا۔

پرنویس دوردا ایہہ مطالبہ اے کہ اسیں پطرس تے پولوس نوں دشمن دے طور تے ویکھئے۔ یروشلم دے نگہبان یاں چوپان دی حیثیت نال ایہہ بیان منفی ہووے گا۔ شاید یروشلم دی کلیسیا دے پس منظر نوں ویکھدیاں ہوئیاں ایہہ آکھنا بوہتا ٹھیک ہووے گا کہ پولوس، پطرس دا ہم خدمت سی نہ کہ اوہ دشمن۔ جے انج اے تے یروشلم دی پرانی کلیسیا تو ماں نوں اسرائیل دے واحد رُب دے نوروج لیاؤن وچ کامیاب ہو جائدی اے۔

اتفاق نال بوہت سارے سوال پیدا ہو جائدے نیں۔ ایہہ آکھن توں پہلاں کہ بائبل وچ رُب نوں کائنات تے ہر شے دا بناؤن والا آکھیا گیا اے۔ بور آکھدا اے کہ بائبل نے یونانی فلسفے دے خلاف ایہہ آکھیا اے کہ رُب نے دنیا نوں بغیر مادے توں پیدا کیتا۔ (12) شاید ایہہ قلم نال لکھی گئی تحریر اے۔ شاید ایہہ نویں سائنس دا تمکین شدہ اعتقاد اے جسوں اوہ بدیت نال جوڑدے نیں۔

اوہ ایہہ وی جان دا اے کہ یوحنا نے بغیر پاپ دے حیاتی نوں ممکن قرار دتا اے (39) پر 1 یوحنا 8 باب 1 آیت ایہدے نال اختلاف کردی اے، شاید ایہہ جلد بازی وچ لکھ دتا گیا اے۔ شاید ایس لئی کہ کوئی ایہہ دعویٰ نہ کر سکے کہ بائبل لا تبدیل کتاب اے۔ یاں شاید ایہہ کتاب وچ تھوڑی پریشانی دا اظہار کرن لئی آکھیا گیا اے۔ شاید ڈاکٹر بورڈے نیڑے جیرا اوہناں نے ریفارمڈ نامی رسالے وچ لکھیا اے کہ ایہہ ایس لئی ہو سکدا اے کہ پاپیاں نوں تے باغیاں نوں رُب دا خوف رہوے۔ تے اوہ اپنی درخواست اوہدے حضور کر سکے۔ اوہ پولوس دی طراں یروشلم دے خلاف اے تے دسد اے کہ بیٹنگلوس تے کلیسیائی عہدے داراں نوں مخصوص کرن دا سہہ مک چکلیا اے (پریسبیٹیرین چرچ دے لئی ایہہ شہرت یافتہ بناؤن لئی دو جیاں دے خلاف لکھ دتا گیا اے پر ایہدے نال ای کوئی ایہہ وی سوال کر سکدا اے کہ مسیحیت کدی وی ایہنی آزاد تے قیادت توں بغیر نہیں رہی

اک پڑھیا لکھیا پادری (الہیاتی لحاظ نال) ایس کتاب نوں بالغ بندیاں تے بچیاں نوں نکتہ چینی یاں تنقید سکھاؤن دے لئی بطور مدد

ورتیا جاسکد اے۔ پُر پچیاں نوں ایہہ سکھایا جاوے کہ تنقید کتھے تے کیہ کرنی اے۔ بوردی کلبیسیائی تاریخ دسن دامقصد قدر دے لائق اے۔ کیوں جے اوہ ایہہ تاریخ ایس دور دے مومنناں لئی لکھنا چاؤند اے۔ سانوں اوہدی ایس کوشش نوں سمجھنا چاہیدا اے۔ جیہدے وچ اوہ شروعاتی مسیحاں نوں تے اوس دور دے ایمانداراں دے وچکار خلیج نوں پُر کرنا چاؤندے نیں۔ ایہدے لئی سے چاہیدا اے، تاں جے لوکاں دا ایہہ تعلیمی خلا پُر کیتا جاسکے (پیٹر ہرڈ)

خبروں وچ مذہب:

سٹوکنس، کالف۔۔۔ اک پادری نے اک ڈیکن نوں مار دتا تے تنقیدی لحاظ نال زخمی کر دتا۔ جھے پادری دے لیکچر نوں پسند نہ کیتا پولیس نے کل ایہہ دسا۔ اوسکر میک لیٹر، 54 نے سنڈے دے لیکچر نوں مپ کیتا جیہہ انویسٹمنٹ پیٹرنٹ چرچ دا پادری سی۔ اوہنے 25 کیلر دا ہسٹول کڈھیا تے اوہنوں ہمیشہ دی نیند سواں دتا، اوہنے اوہنوں چارواری ماریا، گلوکار نے آکھیا۔

میک لیسٹر زخمی حالت وچ کل سینٹ جوزف ہسپتال وچ لیاندا گیا سی۔ پادری نوں قتل کرن دے جرم وچ جو اکین کوئٹی نوں جیل وچ سٹ دتا گیا۔ تاں جے تفتیش کیتی جاسکے۔ پولیس نے اوہنوں ایہہ نہیں پچھیا کہ کیوں اوہنوں میک لیسٹر دے لیکچر تے اعتراض سی۔ پولیس نے دسا کہ کل کسے نے مٹی دے تیل دی بھری بوتل پادری دے گھر سٹی تے اوہ اگ لگن نال زخمی ہو گیا۔ تقریباً 600 ڈالردا نقصان ہو گیا اے۔ (دی واشنگٹن ٹائمز)